

ETABLERING AV SAMDRIFT I LANDBRUKET

Dersom to eller flere personer ønsker å drive næringsvirksomhet sammen, kan denne organiseres som et ansvarlig selskap, heretter kalt samdrift. Fram til i dag har samdrifter i landbruket stort sett vært etablert innen melkeproduksjon og drift av maskinstasjoner. Men en samdrift kan også være høyst aktuelt ved driftssamarbeid innen poteter, grønnsaker og andre samarbeidsprosjekter med økonomisk formål.

Hvorfor samdrift?

Etablering av en samdrift kan både ha et økonomisk motiv og et trivselsmotiv, men hovedmotivene bør være av økonomisk karakter med følgende stikkord:

- Bedre utnyttelse av driftsapparatet (stordriftsfordeler)
- Mer rasjonell drift, bruksrasjonalisering
- Økt produksjonsvolum og økt lønnsomhet

Ved etablering av samdrifter i melkeproduksjonen kan et hovedmotiv være å øke melkevoten. Kvotetaket for melkesamdrifter er i dag 750.000 liter, mot 400.000 liter for enkeltbruk.

Organisering av en samdrift

Det er to aktuelle selskapsformer for et ansvarlig selskap som en samdrift:

- selskap med delt ansvar – DA
- ansvarlig selskap - ANS

ANS frarådes fordi alle deltakerne da har solidarisk ansvar for all gjeld, i motsetning til et DA der deltakerne kun har et gjeldsansvar lik sine eierandeler.

Det er tre forskjellige måter å organisere en samdrift på:

- som et driftsselskap
- som et eiendomsselskap
- som et kombinert drifts- og eiendomsselskap

Det mest vanlige er at en samdrift er et rent driftsselskap, der samdriften tar hånd om produksjon og drift, og der maskiner og andre driftsmidler i hovedsak leies inn fra deltakerne. Dette er den formen som er enklest å håndtere i forhold til etablering og oppløsning.

Så snart en samdrift begynner å få eiendeler av betydning, gjør dette det mer komplisert i forhold til spesielt oppløsning av samdriften. Det må da gjøres vurderinger av merverdier, hvem som skal overta eiendelene ved opphør, hvilke verdier som skal legges til grunn med mer. Vi anbefaler derfor normalt at man organiserer en samdrift mest mulig som et driftsselskap.

Et eiendomsselskap kan være aktuelt dersom to eller flere eier en bygning sammen, og der eierforholdene er annerledes enn i driftsselskapet.

Hvorfor ikke aksjeselskap?

Fordelene med å etablere en samdrift som et DA kontra et AS er følgende:

- Egen lønn tas ut som arbeidsgodtgjørelse og er fritatt for arbeidsgiveravgift
- Arbeidsgodtgjørelse gir rett til jordbruksfradrag, i motsetning til lønn fra et AS
- Relativt lett å etablere og oppløse et DA, mer formelle krav i et AS
- Ingen krav til startkapital/egenkapital i et DA, mens krav til aksjekapital i et AS er kr. 30.000

Viktig med tydelige avtaler

Det er særdeles viktig at det utarbeides tydelige avtaler, spesielt i samdrifter med to eller flere aktive deltakere. Det er en god investering å bruke tid på å gjennomdrøfte og avklare spørsmål som muligens kan dukke opp i framtiden - og regulere disse i selskapsavtale og/eller leieavtaler. Dette vil minske risikoen for framtidige konflikter og tvister mellom deltakerne.

Eksempler på spørsmål som bør avklares før etablering, kan være:

- Hvor stor eierandel skal den enkelte deltaker ha?
- Hvem skal være daglig leder?
- Hvordan skal arbeidet i samdriften fordeles?
- Hvordan skal arbeidet honoreres?
- Skal det føres timelister?
- Hvordan skal overskudd tas ut?
- Hvordan skal eventuelle investeringer finansieres?

Alle viktige saker skal normalt behandles på selskapsmøte, som er en samdrifts øverste organ. Forhold som ikke er regulert i selskapsavtale og/eller leieavtaler, bør reguleres som skriftlige *vedtak* i et selskapsmøte.

Spørsmål og saker av betydning behandles på et *stiftelsesmøte* i forbindelse med etablering, og ellers må det avholdes minst et selskapsmøte pr. år, med godkjenning av årsregnskap m.m.

Etablering av samdrift

Når man har bestemt seg for å etablere en samdrift, er saksgangen følgende:

- Det utarbeides selskapsavtale, med opplysninger om samdriftens navn, formål, deltakere, eierandeler, overskuddsfordeling, selskapsmøte med mer.
- Det utarbeides leieavtaler dersom en eller flere deltakere skal leie ut driftsmidler til samdriften (for eksempel jord, maskiner og bygninger).
- Samdriften registreres i Foretaksregisteret og får tildelt eget organisasjonsnummer.
- Samdriften registreres i merverdiavgifts-mantallet
- Deltakere som leier ut bygning(er) til samdriften, bør i tillegg frivillig registreres i merverdiavgifts-mantallet for utleie. Det vil da foreligge fradragsrett for MVA ved utgifter knyttet til utleien. Spesielt viktig ved oppføring av nybygg for utleie.
- Det sendes søknad om etablering til Statens Landbruksforvaltning (SLF) ved etablering av melkesamdrift
- Det opprettes egen bankkonto for samdriften

Tidspunkt for etablering

Melkekvoter er bundet opp til hele kvoteår. Et kvoteår varer for tiden fra 1. mars til 28. februar året etter. Tidsfristen er 1. februar for å registrere en melkesamdrift for kommende kvoteår, og innen denne fristen må det sendes søknad om etablering til Statens Landbruksforvaltning. Melkesamdrifter vil dermed alltid ha startdato 1. mars. Nevnte frist gjelder også for endringer i eksisterende samdrifter.

Andre samdrifter kan starte opp når som helst i løpet av et år, men samdriften er ikke formelt etablert før den er registrert i Foretaksregisteret og har fått tildelt organisasjonsnummer. Det vil normalt ta rundt 2-4 uker fra registreringsmelding er sendt, til registrering foreligger. Det bør derfor utarbeides alle nødvendige dokumenter og sendes registreringsmelding til Foretaksregistret i god tid før oppstart.

Fordeling av overskudd

Et økonomisk overskudd i en samdrift kan tas ut på tre forskjellige måter:

- Arbeidsgodtgjørelse (for aktive deltakere)
- Leievederlag (ved innleie av driftsmidler til samdriften)
- Andel av et eventuelt restoverskudd, eller restunderskudd, etter eierandeler

I melkesamdrifter er det vanlig at hele overskuddet tas ut som leievederlag til deltakerne, og som arbeidsgodtgjørelse til aktive deltakere. Filosofien bak dette er at de passive deltakerne, som kun bidrar med innleie av driftsmidler, ikke

tar del i verdiskapningen, og at restoverskuddet i sin helhet derfor skal tilfalle de aktive deltakerne. I slike melkesamdrifter opereres det derfor ikke med et økonomisk overskudd i tradisjonell forstand, siden hele overskuddet fordeles.

I andre typer samdrifter kan det være mer aktuelt å operere med et overskudd, som fordeles etter eierandeler. Ved ulik arbeidsinnsats må det imidlertid først tas ut en arbeidsgodtgjørelse som reflekterer den enkeltes arbeidsinnsats, ellers vil overskuddet bli skjevfordelt.

Beskatning av inntekter fra samdrifter

De enkelte inntektstypene fra en samdrift beskattes på den enkelte deltakers hånd på følgende måte:

- Leieinntekt inngår i deltakers næringsinntekt
- For en passiv deltaker uten annen næring kan leieinntekten bli ansett som kapitalinntekt, med 28% flat beskatning. Leieinntekten gir da heller ikke trygderettigheter.
- Arbeidsgodtgjørelse føres direkte på selvangivelsen og beskattes som personinntekt, med trygdeavgift og eventuell toppskatt. Gir pensjonspoeng og trygderettigheter.
- Andel av overskudd beskattes med rundt 48% skatt hvis pengene tas ut av samdriften, men gir ikke pensjonspoeng og trygderettigheter.

Sistnevnte punkt gjør at det normalt vil være mest fornuftig å ta ut overskuddet som arbeidsgodtgjørelse og/eller leievederlag.

En samdrift er en juridisk enhet

Når en samdrift er etablert, er det spesielt viktig å huske på følgende:

- Samdriften er et eget foretak med eget regnskap
- Samdriften må ha sin egen driftskonto i bank
- Alle fakturaer må lyde på samdriftens navn
- Eiendeler i samdriften må forsikres i samdriftens navn
- Det må avholdes et årlig selskapsmøte og skrives møteprotokoll
- Privat økonomi og samdriftens økonomi må ikke blandes sammen

Klepp Rekneskapslag SA
Postvegen 209
4353 KLEPP ST.

Telefon: 5178 6990
Telefax: 5178 6991

e-post: klepp@grl.no
www.kleppgrl.no
Org.nr. 971 557 397
Bankkonto: 3290.05.90228